List 38. **NOVICE** Tečaj XLVI.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70. kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 19. septembra 1888

Obseg: Deželna sadna razstava v Ljubljani. — O mlinu, ki melje storže. — Orodje za robkanje ali ruženje turšice. — Strnišča kaže hitrej ko mogoče podorati. — Nasledki „šnopsa“ — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Trgovinska in obrtna zbornica. — Iz deželnega zbora. — Naši dopisi. — Novičar.

Deželna sadna razstava v Ljubljani.

Vsak, kdor misli kaj razstaviti, zglasi naj to najkasneje do 1. oktobra t. l. podpisani družbi.

Razen svežega (frišnega) sadja, se lahko razstavi razno posušeno in vkuhano sadje, sadni mošt, žganje i. t. d.

Ker je razstavi namen, da izpoznamo vse **zimsko sadje,** ki raste po Kranjskem, naj nobeden sadjar ne zamudi poslati kaj na razstavo, ker le tako bode mogoče namen doseči. **Vse eno je ako kdo pošlje tudi samo eno vrsto** (sorto), bodi si tudi ta drobna in od toče poškodovana.

Kdor misli razstaviti **sadni mošt** (lanski), pošlje naj ga takoj 5 litrov družbi v Ljubljano. Posoda bodi kakeršna koli, ker bode družba pretočila ves mošt v enake buteljke z lepimi napisi.

Podpisana družba naznanja, da je do sedaj le z Gorenjskega prišlo obilo oglasov, z Notranjskega veliko manj, z Dolenjskega pa skoraj nič.

Ker je mogoče, da pride Nj. ces. vis. cesarjevič ravno ob razstavi v Ljubljano, moramo se kmetovalci toliko bolj potruditi, da bode razstava velikanska ter da bode kazala pravo podobo kranjskega sadjarstva.

Še enkrat pozivljemo zatorej vse razumne gospodarje dežele naše, naj se obilo udeležujejo, ter jih prosimo, naj delajo med svojimi tudi v tem smislu. Nihče naj ne misli, da je njegov pridelek preneznaten, da bi ga mogel razstaviti, ker vsak lahko po svoje pripomore k splošnemu uspehu.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Gospodarske stvari.

O mlinu, ki melje storže.

Slovenci pridelujejo prav veliko turščice (koruze ali debelače), obrobkane štorže pa znajo le malokje koristno uporabljati. Največkrat jih pomečejo kar na gnoj in le redkokrat jih porabijo za kurjavo. Praktični Amerikanci pa zmeljejo turščine storže ter jih potem pokrmijo. To bi tudi mi svetovali našim gospodarjem, ker ravno ob sedanjih slabih časih ne sme gospodar zametati prav nobene reči, katera mu utegne koristiti. Tako krmo bi priporočali posebno Krašovcem, katerim vedno

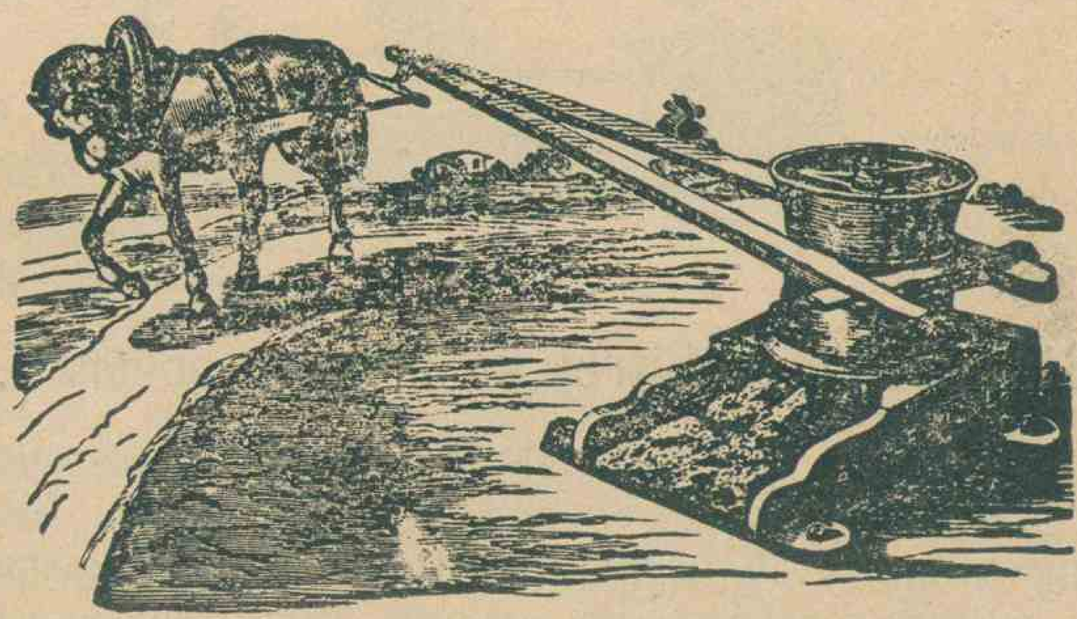

Podoba 60.

primankuje poklaje. Prepričani smo, da bi bili uže davno krmili s storži tudi pri nas, da jih je bilo lahko zdrobiti. Amerikanci so izumili zato delo poseben mlin (glej podobo 35.), s katerim se storži prav hitro in dobro starejo. Take mline prodaja Ph. Mayfarth na Dunaji po 65 gld. Zdrobljeni storži, nekoliko namočeni, tečni so zelo toliko, kakor rezanica. S vročo vodo poparjeni ali skuhani teknejo tudi prasičem.

Orodje za robkanje ali ruženje turšice.

Vsak ve dobro, kako mučno je z roko robkati turščico. Ne le da gre delo kaj počasi izpod rok, bole tudi prsti prav zelo. Najlaže in najhitreje seveda ružimo turščico s strojem, ki ga pa ne utrpi vsak kupiti. Ravnokar je nekdo izumil majhno in ceno orodje, s katerim je kaj lahko turščico robkati. To malo in ročno orodje, ki je kaže podoba 61., ne obrabi se nič, tudi ga ni treba ostriti, in kupi si je lahko najrevnejši dninar. Stroške za to orodje poplača hitrejše in priročnejše delo v nekaterih urah. To orodje prodajata Wolfner & Weisz na Dunaji (Wien, I., Wallfischgasse 15.), in sicer po 40 kr., 10 skupaj pa po 3 gld. 50 kr.

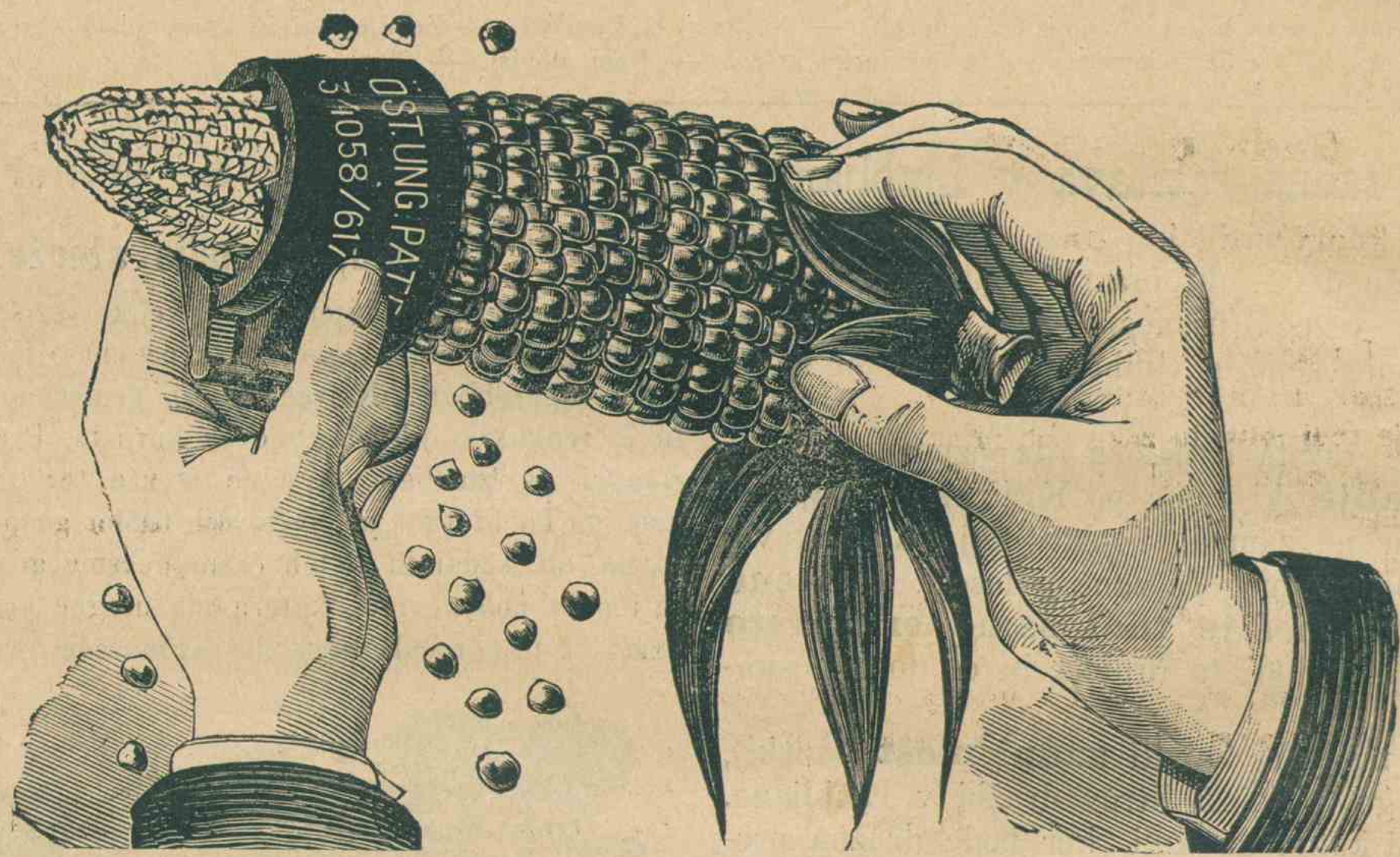

Podoba 61.

Strnišča kaže hitrej ko mogoče podorati.

Kadar sta ozimina in jarina požeti, bodi kmetovalca prva skrb, da podorje strnišča hitrej ko mogoče. Zelo napačno pa je ne dotakniti se strnišča po več tednov ali mesecev s poljedeljskim orodjem. Tako izgubimo uže precej mnogo pridelka, ki bi ga njiva sicer morala roditi. Prezpogojno in nedvojbeno je dobro strnišče hitro podorati. Marsikaterim utegne ugajati, da strnišča poprej ovce popasejo, vendar naj jih precej po žetvi. Žalibog ravnajo ljudje dostikrat ravno nasprotno ter puščajo strnišča do novembra in še dalje.

Na Angleškem so kmetovalci tega mnenja, da vsak dan zamude donaša več škode, ako ne podorjejo strnišča. Pomisliti treba tudi, da je vedno težavneje podorati, čim dalje na zimo odlagamo. Tudi hasni mnogo manje, če kesno podorjemo, nego če hitro, in je tudi nemogoče, kadar zima rano pritisne.

Koristi so pa mnogovrstne, kadar podorjemo strnišče hitro. Plevelno seme, rano in pozno, pride pod grudo in začne poganjati, in zato je nastopna zima tem gotoveje uniči. Dosti plevelnatih rastlin vzraste sicer, pa rano podoravanje vzame jim življenje in jih vrže pod grudo. Največ jih pogine. Podorano strnišče se pomeša z zemljo, razkraja se hitro in je najboljši gnoj prihodnjim rastlinam. Pirnico uničimo tako najlaže, ker jej vzamemo precej vse njene nadzemne dele. Naposled pristopa zrak prosteje in dela zemljo rodovitno. Nevzoran svet pa se čedalje bolj strjuje ter ovrača plodonosni zrak.

Zelo se izgovarjajo: ne utegnemo, da bi precej po žetvi podoravali strnišče. Sedaj ko imamo dovolj dobrih plugov, ne velja ta izgovor. Malo časa in truda je treba da se strnišče prevrne. Koder je bilo izpalo mnogo zrnja, kaže tem bolj, da hitro preorjemo strnišče in tako pognojimo; podorano zrnje pa požene kmalu in da novega zelenjavnega gnoja. Ta postane tem boljši, ako prisejemo še nekaj ajde ali gorušice. Naposled podorjemo vse, in hasek je tem veči. Ako vržemo ob tej priliki nekoliko razkrojene koščene moke vmes, pospešimo več, nego če bi dragega peruguana bili kupili in potrosili. Potem treba pred zimo orati in pustiti njivo do spomladi. Sedaj se povlači in poseje. Dobri učinki takšnega ravnanja so naslednji: zgornja plast zadnjega leta s strniščem in gnojem vred pride globoko v zemljo, nje spodnja plast pa navzgor, da jo zrak svetloba in toplota, zima in mokrota obdelujejo in v njej nahajajoče se redilne snovi razkrajajo. Po zimi postane zemlja na njivi bolj rahla nego pod motiko, plugom in brano. Takšna zrahljana zemlja pridržuje v njej nahajajoče se plinaste gnojilne snovi in srka

takšnih iz zraka v sebe kakor goba. Zemljišče si prihrani blagotvorne zimske mokrote, zgoraj po površini je pa precej suho in pripravno za jarino.

Kdor dela tako, ogne se oni nezgodi, ki je neizogibna, ako preorjemo isto njivo jeseni in spomladi. Kajti tedaj pride navzgor z vsem svojim plevelom ista plast zemlje, ki je bila poprejšnje leto. Nasledek temu je, da prepreže vso njivo plevel. Od daleč ni možno presoditi, kaj je vsejano. Oves je tedaj slučajih videti, kakor bi le ogršica bila vsejana. Ako pa ravna kmetovalec razumno, ni se mu bati zapleveljenih njiv. Kdor utegne rano podorano strnišče pred zimo še enkrat globoko podorati, ta bode imel veliko pridelka, zlasti če sadi ondi okopavino. Ravno tedaj kaže strnišče precej podorati in povlačiti. Plevel bode tem hitreje pognal, pa naslednji predzimski plug ali zimski mraz ga uniči tem gotoveje.

Poučne stvari.

Nasledki „šnopsa“.

(Dalje.)

Svojo ženo je — ustrelil.

Oče Lunar bil je v Zalesji posestnik lepega zemljišča, imel je tudi mlin in žago. Marjeta, žena njegova, bila mu je kaj mila in ljubeznjiva zakonska tovaršica. Pred Plahtačevo dobo vladal je v tej družinici prav nebeški mir in zadovoljnost, združen z strahom božjim in prava, sveta krščanka ljubezen. Premoženje se je množilo vsled božjega blagoslova na vse strani.

Če tudi bil je oče Lunar o svojem času v vsem dobrem in poštenem stanoviten, pričel se je vendar-le kmalu potem, ko je nastala pri Plahtaču šnopsarija polagoma nekako čudno spreminjati. Zahajal je vedno bolj pogostoma v to beznico; in — tekoči „hudič šnops“ zlezel mu je, sam skoraj ni vedel kedaj in kako, popolno v kri in meso. Lunar prelevil se je v strastnega šnopsarja. Slednji dan nalezel se ga je do popolne onemoglosti. Dolžnosti svoje, kot družinski oče in hišni gospodar popuščal je čisto v nemar. Marjeta, žena njegova ostala je v svojil lastnostih pri vsem tem vedno nespremenjena in pobožna. Milo ga je prosila, da naj zapusti pot pogube, na katero je tako hudo zabredel. Vse zamán! Vsakikrat, kadar se je domov pijan priguncal, rogovilil je prav po zverinsko, — da kar divjal je. Besnil je in domačim pretil, da bode vse vragu poslal, ako mu le kedo še kedaj kako besedico zine. Slednjič napade ga popolno prava pijanska norost. Ob tem njegovem duševnem položaju ni bil nobeden domačih več pred njim varen. Vse vrage, kolikor jih pekel premore, klical je vedno črez svojo hišo in družino, osobito pa črez svojo dobro, blago in milo ženo Marjeto. Karkoli je v roke dobil, s tem se je proti vsakemu zakadil kedor koli mu je pred oči prišel.

Da ni kaj hujšega napravil, so ga zvezali in v varno zavetje spravili; večji hlapec ga je povrhu tega z leskovko prav dobro nabrisal. To za nekoliko dni popopolno pomaga; pred hlapcem imel je strah. Lunar bil je pa tudi hudoben in spriden; delati pričel se je potem prav krotkega in pohlevnega, putuhnil se je. Blaga žena Marjeta se je uže veselila, da bode njeni mož žopet trezen, dober in mil postal. Hudo se je reva varala. — Od kar so ga bili zvezali in ga je bil hlapec našeškal, imel je svojo ženo posebno na sumu, da se je bilo vse to zgodilo zavoljo nje in na njeno povelje. Storil je strašni sklep, ženo svojo zavratno umoriti. Le prehitro se mu je prilika ponudila, da je izvršil ta v nebo upijoči greh.

Ko nekega dné proti večeru Marjeta v stranski sobi reči svoje v red spravlja, vzame Lunar uže preje pripravljeno ostro nabito puško iz skrivališča, zaklene skrivaj in na tihoma vrata prve sobe, vsede se za mizo, kjer je na klopi nabita pušča ležala, prijazno pokliče ženo iz druge sobe, reče ji, da je lačen, in da naj mu kaj večerje prinese. Dobra žena, katera nič hudega slutila ni, pripravljena bila je prec moževi želji zadostiti. Ko gre Marjeta proti zaklenjenim durim prve sobe in je z hrbtom proti možu obrnjena, zgrabi ta nabito puško in z divjim glasom zakriči: „Prokleta baba! za vselej se te iznebim.“ Puška poči, dobra in mila žena Marjete se pa v svoji krvi z vso rastreljeno glavo na tla zgrudi ter v par minutah svojo blago dušo izdihne.

Morilec pa, ko vidi, da je žena njegova mrtva zbeži kakor nekdaj Kanj in se nekoliko dni klati po bližnjih gozdih, kjer ga slednjič orožniki vjamejo in pravici izroče.

Pravica obsodila ga je na večletno kazen zapora. Pa tudi v zaporu mu ni bilo obstanka. Po nekoliko tednih bivanja v zaporu, razbije šipo v oknu in si z črepinjami glavno žilo odvodnico na vratu preškrba ter umerje nespokorjen.

Lunarjeva imela sta edinega otroka Anico. Dekle bilo je v otročjih letih po materi doma, pozneje pa v samostanu pri nunah uršulinkah popolno v krščanskem duhu izrejeno in odgojeno. Ona je toraj po svojih stariših edini dedič še ostalega premoženja. Od kar je bila njena dobra in mila mati zavratno v lastnem domu umorjena, Anica ni mogla več tega nesrečnega kraja trpeti. Tudi Bog se je maščeval po izvršenem hudodelstvu nad tem domom. Treščilo je, in pogorelo je vse, kar bilo je gorljivega. Živina v hlevu je do malega za raznimi neozdravljivimi boleznimi pocepala; voda je jezove, ob mlinu in žagi pa kolesje razdrla in odnesla. Res, pravo razdejanje!

Anica podala se je v samostan, kjer so jo nune uršulinke radostno sprejele. Pripravljala se je za nunski stan. Pa, po smrti materini tugovala je neprestano in prenašala neznosne notranje bolečine in britkosti. Hirala je vedno bolj; v teku enega leta življenja v samostanu

umrla, ter se preselila v boljšo domovino k svoji mili materi.

Lunarjevo merišče kupil je na javni dražbi zelo spoštovan in bogaboječi mož. Skupljeni denar porabil se je v poplačilo dolgov, kolikor je ravno v ta namen izdal. Za vse dolgove poplačati ga pa dosta bilo ni.

„Tekoči hudič šnops“ bil povod in uzrok, da je v teku kratkega časa cela popreje srečna in spoštovana družina iz pogorišča za vselej na prežalostni način izginila. Tužna istina!

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

86.

Kako so potovali starodavni Grki.

(Dalje.)

Kedar so se Rimci nekoliko pomehkužili, niso radi peš hodili, rajši so jahali. Da sem premožen in visok mož, veli Horac, vzdrževati bi moral hlapce in konje, ter imeti voz. Tako pa zlezem na mulo vržem potrebne hrane v vrečo, ter krenem kamor hočem in kakor hočem. Tudi starejši Katon je jahal rad staro kljuso, ki mu je nosila potrebno hrano v vreči. Kdor ni imel lastne vprege, najel je voz in konje, kedar je trebalo. Takih voznikov je bilo mnogo, postaje so imeli največ zunaj mestnih vrat. Kdor je zamenjaval konje s čilimi in spočitimi, šel je brzo naprej. Sueton nam pripoveda o Kaliguli in o Cezarju, da sta od postaje do postaje najemala vprežno živino za svoje svrho.

Vozove so imeli Rimci različne: galske, britske, lahke dvokolesne kabriolete, v kakoršnih so se vozili daleč z doma, in so vpregali vánje brze pritlikavce galskega plemena. Tudi so imeli težke štirikolesne vozove, državne karose, katere so bile obite s pozlačenimi in posrebrenimi okraski. Marcijal zagotavlja, da je bila taka korosa vredna celega posestva. Za časa prvih cesarjev so prišla v navado tudi nosila. Na Grškem so se dali nositi edino le bolniki, ženske in deca. V nosilu se je zložno sedelo s stegnjenimi nogama, in ker je bil potnik tudi zagrnjen, toraj ga ni nadlegoval prah, ni ga pral dež, in ni ga žgalo solnce. Nosilo je nosilo po šest ali osem širokoplečih robov. O Veru se pripoveda, da si je dal nabasati blazine z malteškimi cveticami, kedar je potoval, okoli vratu si je obvesil rožen venec, in v roki je držal šop. Koliko in kakošno nagizdje so razvijali Rimci pozneje na potovanju, po koliko služnikov so seboj jemali, o tem nam je povedal nekaj malega Seneka. Kedar imeniten mož potuje, leti pred njim trop numidskih konjikov, in za njim drvi trop tekalcev. Ako bi ne imel dotičnik seboj več mož, ki mu srečujoče s pota pode, ne bi vedeli ljudje, da je imeniten. Tudi napravlja tak trop spremnikov mnogo prahu na cesti, kar je zopet velike važnosti; pokazuje namreč, da potuje imeniten mož. Dandanes ima vsak mule, ki mu nosijo dragoceno kristalasto in cizelovano posodje. Sram bi bilo potnika, če ne bi se mogel ponašati z mnogo prtljago, če tudi je ubožna, to nič ne dé. Paži si namažejo obraz z mazili, da jih solnce prehudo ne ožge, ali burja prehudo ne obrije. O svojej vpregi pa nam je filozof sporočil to-le: „Jaz se vozim na kmetskem vozu. Mulam bi lehko preštel kosti. Voznik nima obutve, pa ne zato, ker je po letu, o kaj še! Sam sebi ne morem vrjeti, da imam tako vprego.“

Tudi ondaj so potniki hrepeneli po romantiških, pitoreskih in nevarnih mestih, da so se nasladljevali na kontrastu. In kar se tiče bolnikov, opisal nam jih je Seneka blezu tako-le. Čudni so ti bolniki. Nobene stvarice ti ne trpe dolgo. Vedno spreminjanje naj jih pozdravi. Zategadelj delajo dolga pota, osobito radi potujejo ob morskej obali. V Kampanijo pojdemo, vele ti. — Siti smo kultuvanih, bujnih krajev, idimo toraj v divjo samoto, v kalabriško gorovje, da dobe oči nove paše. — Oh v Tarent, v Tarent, da vidimo veličajno luko. Ondi imaš tudi milo podnebje. — Alo, le nazaj glavno v mesto, kjer je tako živo, šumno! Nasladjevati se hočemo na človeškej krvi, ter poslušati oglušno kričanje in ploskanje na boriščih! Vzlasti radi so Rimci za te dobe hodili v toplice, na primer v Etrurijo, ali v Kampanijo. Najimenitnejše so bile toplice Bajske med Kumejo in Puteolom. Te toplice so sloveie radi dračestne leže in zdravega podnebja, radi močnih žveplenih kopeli, in radi neprisiljenega, živahnega življenja, kar je privabljalo osobito samopašnike in veseljake.

(Dalje prihodnjič).

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

XI. Gospod zbornični tajnik poroča o naslednjih uprašanjih, s katerimi se je obrnilo c. kr. okrajno glavarstvo kočevsko do zbornice: 1. Ali smejo branjevci trgovati s sladorjem, kavo, nadomestili kave in rižem? 2. Ali smejo prodajalci živil prodajati tudi slador, kavo in nje nadomestila? 3. Ali smejo kramarji prodajati vse vrste sukna, krojnega blaga, obleko, slador, kavo, kavna nadomestila in riž? 4. Ali sme čevljar in prodajalec usnja prodajati tudi slanino in svinjsko mast? Za rešenje teh vprašanj merodavna sta §§ 36. in 38. zakona z dne 15. marca 1883, drž. zak. št. 39. Kar se tiče pravic branjevcev in prodajalcev živil, poslalo je visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo z ukazom od 20. septembra 1883, št 25.881, trgovskim in obrtniškim zbornicam imenik tistega blaga, s katerim smejo trgovati, da se o tej stvari izjavijo.

V tem imeniku navedeni so naslednji proizvodi, katere smejo prodajati branjevci in prodajalci živil, namreč: 1. pekarski proizvodi; 2. ščetarsko blago; 3. drva; 4. prsteni proizvodi; 5. poljski in vrtni pridelki;

6. zelenjad; 7. leseno blago; 8. sočivje; 9. mlinski izdelki; 10. mlečnati proizvodi; 11. sadje; 12. kuhinjska sol in kis; 13. vrvarsko blago; 14. povojeno meso (izimši surovo meso); 15. slamnato in ličnato blago; 16. lojnato blago 17. netilno blago.

Ker pa še do zdaj ni določeno, da smejo branjevci in prodajalci živil prodajati te proizvode, morajo se še zmeraj, ako presojamo pravice branjevcev in prodajalcev živil, uvaževati stari propisi. Po teh propisih, posnetih po grofa Bartha zbornikov zakonov in po naredbah spadajo v prodajanje živil. 1.) vse vrste žita, seno, slama in vse vrste sočivja; 2.) vse vrste moke; 3.) mlečni proizvodi, maslo, osoljeno in neosoljeno surovo maslo, sir in mleko; 4.) mala in velika klavna živina, slanina, loj, sveče in milo (gubernijska kurenda od 17. marca 1813); 5.) sadje, jajca, perutnina in zelenjava (gubernijska naredba od 10. decembra 1817); 6.) citrone, pomeranče, smokve in druge slične sadne vrste, katere nazivamo s splošnim imenom ovočje in sadje. (Dvorne pisarne dekret od 24. novembra 1824 in 20. oktobra 1825; guberniski kurendi od 8. decembra 1824 in 12. novembra 1825)

K trgovstvu živil spada tudi branjevstvo z ozirom na proizvode, spadajoče k živilom. (Gubernijska naredba od 19. januvarja 1802, gubernijska naredba od 10. junija 1822, dvorne pisarne naredbo od 23. januvarija 1823.). Z gubernijsko naredbo od 24. novembra 1824 bilo je branjevcem v Gradcu dovoljeno, prodajati razven predmetov, spadajočih v trgovstvo z živili, tudi naslednje predmete, kateri so bili branjevcem na Dunaji z dvorne pisarne dekretom od 23. oktobra 1817 priznani, kakor: vse ščetarsko blago, bičnjake vseh vrst, gozdno in berchtolgarnsko metličje ter črni melni pesek, ter tudi ptičarski pesek, slamo, ličje, križce, preslico, pisalno in snažilno kredo, črni cvet, frankfurtsko črnilo, žveplo, kresivne kamene, gobo, železne kroglje, žoge, pločevinaste žlice, vse vrste medicinske moke, bezgovo cvetje, kamilice, seno, rezanico, slanike, polenovke, vse ščetarsko blago, pletenice, konopljino, belo in črno smolo, žaganje, laško olje, vse vrste žebljev, vse berchtoldsgarnsko blago, apno, jermenarske biče, pernate pahljače in omela.

Ko se še omenja, da se na Kranjskem včasih izdajejo pridobitni listi za branjevstvo s sladorjem, kavo, itd., misli odsek, da, ako ti pridobitni listi ne opravičujejo izrecno trgovati s sladorjem, kavo, nadomestili kave in rižem, dotični trgovci ne smejo trgovati s temi proizvodi, dokler ne dobe v to pravice.

IX Gospod zbornični svétnik Oroslav Dolenec poroča, da je zbornica priporočila maksimalno tarifo za prodajanje govedine in teletine na drobno, ki jo je predložila občina kamniška, in da je na to c. kr. deželna vlada v zmislu § 51. zakona od 15. marca 1883. drž. zak. št. 39, maksimalno tarifo tako-le ustanovila: a) za meso od pitanih volov 36 kr. od kilograma; b) za meso od druge živine 32 kr. od kilograma in c) za teletino 44 kr. od kilograma. Proti tej naredbi pritožili so se pri c. kr. deželni vladi kamniški mesarji ter prosili za povišanje tarife. Zadruga združenih obrtov v Kamniku podpirala je to prošnjo in predlagala, da se določi maksimalna tarifa 40 kr. od kilograma in da se odpravi tarifa za teletino. Občinski urad kamniški poudarja, da se v Kamniku ne koljejo pitani voli, ter predlaga nasledno maksimalno tarifo: a) za mesece oktober do marca 36 kr. od kilograma, b) za mesece april do septembra 40 kr. od kilograma, c) tarifa za teletino naj ostane neizpremenjena. Okrajno glavarstao podpira predlog občinskega zastopa, ker je ta predlog primeren odnošajem. Odsek se mu pridružuje. Maksimalna tarifa more vender-le dotle ostati v tej višini, dokler se odnošaji, na katere se opira, ne izpremené. Ko pa se ti izpremené in živinske cene poskočijo, morala se bo tarifa povišati. Odsek torej predlaga: Zbornica izjavi naj se v zmislu tega poročilo pri c. kr. deželni vladi in naj priporoča, naj se v zmislu § 51. zak. od 15. marca 1883, drž. zak. št. 39, ustanovi do preklica maksimalna tarifa za prodajanje mesa nadrobno za občino kamniško. — Predlog je bil sprejet.

X. Gospod zbornični tajnik poroča o prošnji c. kr. okrajnega glavarstva kočevskega, da se izjavi ob obsegu specerijske trgovine, odnosni o vprašanju, ali smejo trgovoci s specerijskim blagom prodajati tudi vrvarsko in ščetarsko blago, biče, bičnjake in škafe.

(Dalje nasjednjič.)

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski,

II. in III. seja.

Dne 13. septembra vršila se je II seja deželnega zbora Kranjskega.

V prvi vrsti prečital in odobril se je zapisnik I. seje brez ugovora, med naznanili deželno-zborskega predsedstva nahaja se dolga vrsta prošenj, katere so se po različnosti vsebine izročile ali, kar se je zgodilo pri veliki večini prošenj, finančnemu ali pa upravnemu odseku.

Dalje odobrila se je izvolitev g. J. Kušarja v trgovinski zbornici, ne da bi se bilo poročilo izročilo v razpravo odseku.

Med sejo pa so se izročili predsedništvu zbora trije samostalni predlogi in to:

1. Nujni predlog g. poslanca Šukljeja, po katerem se deželnemu zboru predlaga, da se obrne potom c. kr. deželne vlade do c. kr. finančnega ministerstva, da se za izročitev prošenj za privolitev obrokov za vplačavanje novega državnega davka od zalog spirita in žganja, ki se nahajajo v deželi, obrok podaljša od 31. avgusta do 15. oktobra. Zbor je pritrdil, da je predlog nujen in je sklenil, da se zborovanje za toliko pretrga da finančni odsek v tem predlogu sklepa in potem v nadaljevanji

seje deželnemu zboru poroča. To se je zgodilo in deželni zbor pritrdil je le malo spremenjenemu predlogu po kratkem formalnem ugovarjanji poslanca Deschmana. Gospod deželni predsednik je izrekel, da hoče predlog pri ministerstvu gorko priporočati. — Kakor se nam poroča, se je nadejati, da bode finančno ministerstvo podaljšanje obroka za izročitev takih prošenj privolilo, ker se je tudi že v osebnem slučaju za ta slučaj zgodilo.

2. predlog g. Pfeiferjev in Šuklje-jev meri na to, da ostanejo naše deželne naklade od žganja davka prosto v vsih onih slučajih, v katerih so oproščene tudi državnega davka.

3. predlog poslanca dr. Papeža pa meri na to, da se § 13. volilnega reda za deželni zbor vojvodine kranjske spremeni v smislu prenarejenega statuta za mesto ljubljansko.

Pri nadaljevanji dnevnega reda:

Izročila se je priloga št. 29. s poročilom deželnega odbora o deželnih ustanovah za hirajoče, ki so ustanovljene v proslavo 40letnega vladanja Njih Veličanstva cesarja Franc Jožefa I. — finančnemu odseku;

priloga 30. s poročilom deželnega odbora o trtni uši na Kranjskem — upravnemu odseku;

priloga 31. s poročilom deželnega odbora, v katerim se predlaga načrt zakona, o prepovedanim lovskem času, — upravnemu odseku;

priloga 32. — poročilo deželnega odbora o Kopačniški cesti — finančnemu odseku;

priloga 33. — deželnega odbora poročila, s katerimi se predlaga načrt zakona s spremembo postavnih določil o tistih, ki so oproščeni, da ne plačujejo pristojbine za lovsko karto — upravnemu odseku;

Potem sledila so ustna poročila finančnega odseka o računskih sklepih za leto 1887 glede učiteljskega pokojninskega zaklada (k prilogi 4.), ustanovnih zakladov (k prilogi 16.), dalje o § 9. letnega poročila (ustanove), in pa o proračunih za leto 1889 ustanovnih zakladov (priloga 21.), ter hiralniškega zaklada (priloga 27.). — Potem odloči deželni glavar prihodnjo sejo za torek dan 18. septembra ob 10. dopoludne in sklene sejo.

III. seja deželnega zbora kranjskega dne 18. septembra.

Zapisnik zadnje II. seje se prečita in odobri. Deželni glavar naznanja na novo došle prošnje, ki se izroče po njegovih predlogih dotičnim odsekom.

Potem naznani gospod c. kr. deželni predsednik, da v imenu vlade predlaga načrt zakona, o pokritji stroškov za podučevanje v veronavku na ljudskih šolah. Ta predlog se bode tiskan razdelil in pride v prvo branje v prihodnji seji.

Priloga 35. Poročilo deželnega odbora o ustanovitvi strokovne šole za šivanje čipek in umetno vezenje v Ljubljani, izroči se v poročanje finančnemu odseku;

Priloga 38. Poročilo deželnega odbora zadevajoče povračilo na režijo in hrano v deželnih dobrotnih zavodih — izroči se finančnemu odseku.

Priloga 36. samostalni predlog g. poslancev Pfeifer in Šuklje o premembi postave zavolj poberanja posebne deželne zaklade od žganja — utemeljujeta predlagatelja in deželni zbor sklene ta predlog v poročanje oddati finančnemu odseku; —

Priloga 37. Poslanec g. dr. Papež utemeljuje svoj predlog o premembi § 13. deželnega volilnega reda ter se po njegovem nasvetu izroči v pretres in poročanje upravnemu odseku.

Dalje sledijo ustna poročila finančnega odseka o računskih sklepih za leto 1887: o normalno-šolskem zakladu, deželno-kulturnega, bolnišničnega, blazniškega porodniškega in najdeniškega zaklada, dalje o proračunu deželno-kulturnega zaklada za leto 1889, o nakupu 300 iztisov knjige „Vrtnarstvo“, in pa o prošnji občine Dol v Kamniškem okraju za 500 gld. podpore.

Potem napove deželni glavar seje finančnega upravnega in pa odseka za letno poročilo ter odloči prihodnjo sejo na petek dne 21. septembra ob 10. dopoludne.

Naši dopisi.

(Dalje)

Iz ljubljanske okolice. 30. avgusta. (*Šolsko.*) Želeti bilo bi, da bi se v zmislu nekega ministerialnega razglasa po šolah nahajale posebne omare za knjižnice in posebne za učne pripomočke.

Na nekaterih šolah bilo bi treba lesene table iz nova z barvo nategniti, kar se najsigurneje med velikimi počitnicami izvesti dá.

Z učnimi pripomočki je 6 šol prav dobro, 9 dobro, 9 zadostno in 3 nezadostno preskrbljenih. Zbirke se nahajajo sploh pri šolah in se tudi dopolnjujejo. Le prirodopisne zbirke se tu in tam pogrešajo, kar je gotovo tudi uzrok slabejšemu napredku v tem predmetu.

Šolske knjižnice se premalo izkoristujejo, v ta namen se nekaterim učiteljem priporoča v prihodnje več zanimanja. Za nakup novih knjig naj se vsako leto nek primeren znesek v šolski proračun postavi, kateri naj se potem tudi v namen ta porabi. Posebno „Vrtec“ in pa „Kmetovalec“ z prilogo: „Vrtnar“ bi se ne smela na nobeni šoli več pogrešati.

Število za šolo za dosta starih otrok bilo je na rednih šolah 6115, na šolah za silo pa 422, toraj skupaj 6537. Od teh obiskovalo je javne ljudske šole 4903, srednjo šolo 16, privatne šole 17 in doma bilo je podučevanih 3 otrok. Vseh šolo obiskujočih otrok bilo je toraj 4939 ali 76% od vseh. Od drugih 1598 otrok, hodilo v šolo za silo njih 314, 252 njih bilo je v drugih okrajih podučevanih, a 501 otroka je pa c. kr. okrajni šolski svet od šolskega poduka oprostil. Toraj bilo je 1067 otrok kateri iz gotovih uzrokov redne šole obiskovati mogli niso. Onih 531 otrok pa, kateri se niso prav no-

benega poduka vdeleževali, utegnilo bi od šol preveč oddaljenih biti, toraj se jih k rednemu pohodu šole siliti moglo ni.

Šolsko obiskovanje bilo je radi raznih epidemičnih bolezni, katere so med pretečenim šolskim letom v tem okraji silno razsajale, neredno. Več šol moralo se je radi te uime za 1., 2 da celo za 3 mesece zapreti. Veliko otrok šolskih pobrala je nemila smrt.

Šolska disciplina bila je dobra, da po nekod celo uzorna, le na dveh šolah bilo je v tem obziru na slabšem, kjer učitelj med podukom ni mogel reda in pazljivosti otrok si zagotoviti. Uzrok temu bil je presuhoparen, nemikaven poduk. Učitelj naj ne trpi, da bi otroci med podukom roke vzdigovali z klici: jaz, jaz itd. Govor v koru naj bode bolj tih, a posamezni odgovori zahtevajo naj se bolj glasni. Mladina se je zvunaj šole lepo vedla. Šola naj otroke v lepovedne in uljudne ljudi izgojuje. Ko učitelj v šolo stopi, naj vstanejo in ga pozdravijo vsi otroci; isto naj se zgodi, ko iz šole odhaja.

V splošnem bili so uradni spisi v dobrem redu, le tu in tam najdle so se glede teh tudi kake pomanjkljivosti. Skupni pregledi ob šolskih matrikah so se tu in tam pogrešali; ti morajo se ob koncu I. četrtletja vselej sproti izgotoviti. V tednik naj se vpisujejo le to, kar se je v resnici obravnavalo. Uradne knjige naj se spisujejo z dobro črno tinto in čedno.

(Konec nasl.)

Iz Ljubljane. — **Slovenci in Čehi.** „Po noči pa je prišel sovražnik ter je luliko vsejal med pšenico!“ tako se sme zaklicati v očigled herostratičnega početja mladočehov; o njih sme se trditi, da spravljajo narodu českemu osodepoln posel njegovega najhujšega nasprotnika. — Da bi se to delovanje narodu pogubno omejilo, zbral je stari skušeni vodja češkega naroda v zlati Pragi veliko stotin zaupnih mož vsega svojega naroda na Češkem. Pri tem odločilnem koraku boriteljev naših na severu, niso mogli molčati zastopniki slovenskega naroda, in res so se oglasili s pomenljivo izjavo, katera enako jasno izraža politično prepričanje Slovencev, kakor tudi sijajno dokazuje lepo slogo njihovih zastopnikov na Kranjskem. Minulo soboto odposlali so namreč po soglasnem sklepu v svojem klubu vsi deželni in tukaj navzoči državni poslanci do dr. Rieger-ja, kot predsednika zaupnih mož, v Pragi, naslednji telegram:

Globoko obžalujoč razdor českega naroda, izražajo narodni deželni in državni poslanci na Kranjskem, bratje Vam po krvi in politični sobojevniki po jednakosti nazorov in teženj, jednoglasnim sklepom živo prepričanje, da jedino previdna in modra politika „Českega kluba“ pod vodstvom Riegerjevim ugaja koristim avstrijskega slovanstva ter varujoč interese českega naroda, zagotavlja konečno zmago državno-zborske večine v blagor Avstrije. Daj Bog srečo Vašemu zborovanju, da se zaceli rana na narodnem životu ter sloga povrne bratskemu narodu českemu!

Dr. vit. Bleiweis, Detela, Dev. dr. Ferjančič, Grasselli, Hren, Kavčič, Kersnik, Klun, Krajgher, Kušar, Lavrenčič, Mohar, dr. Moše, Murnik, Pakiž, dr. Papež, Pfeifer, dr. Poklukar, Robič, dr. Samec, Stegnar, dr. Sterbenc, Svetec, Šuklje, Višnikar, dr. Vošnjak.

— **Pri slavnosti v Cirknici** v spomin 40letnega vladanja cesarjevega bile so sledeče številke izžrebane: 1685, 367, 229, 2792, 2889, 961, 170, 1473, 6, 1282.

† **Profesor Anton Raič** z realke ljubljanske, umrl je minulo nedeljo v Pragi, kjer je bival za nekaj časa počitnic, po kratki bolezni v tamošni splošni bolnici. Obolel je pokojni za vnetjem nakostne kožice na spodnji čeljusti in je bržčas umrl za vstrupenjem krvi. Pokojni bil je sorodnik vlani v Ljubljani umrlega državnega poslanca Božidar Raič-a, in ima pomenljive zasluge za slovensko slovstvo. Bil je odbornik „Matice slovenske“ in tajnik pisateljskega društva. — Na realki podučeval je pokojni od leta 1872 počenši, slovenščini, zgodovini in zemljepisji. Pokojni bil je rojen pri Mali Nedelji dne 19. aprila 1845. leta. Truplo pokojnega pripelje se v petek s Prage v Ljubljano kjer se pri sv. Krištofu položi v domačo zemljo. Naj v miru počiva blagi rodoljub!

— **Glas s Hrvatske.** Glasilo srednje stranke na Hrvatskem „Agramer Tagblatt“, ki zastopa načela nekdajne narodne stranke za čas vladanja bivšega bana Mazuranič-a prinaša v št. 210 t. l. uvoden članek z naslovom „Ein Wort nach jenseits der Sotla“ v katerem piše: „Slovenci na Kranjskem praznovali so te dni pomenljivi vspeh: V narodnih borbah za enakopravnost osiveli domoljub dr. Poklukar, bil je imenovan deželnega glavarja Kranjske, kar pomenja toliko, da si je z njim misel, za katero se borujejo njegovi rojaki, pridobila veljavo v najvišjem dostojanstvu, katero določuje ustava za deželo Kranjsko. V resnici lep vspeh! Toda ta vspeh ne sme glave zmešati našim sosedom. Nasprotnik, katerega so premagali, ni vničen, temveč skrbno preži po slabostih, katere bi zmagovalec morebiti pokazal, da bi zopet zasedel zgubljena tla. Potem priporoča pisatelj, naj se učimo pri Hrvatih, kako ne smemo postopati. Pred 16 leti slavili so Hrvatje enako zmago z imenovanjem bana Mazuranič-a. Pa nasprotnik je hujskal tako dolgo, da se narodna stranka deloma zvezala z nasprotniki zoper Mazuranič-a, nastala je pogubonosna nesloga, in sad one razprtije žanjejo sadaj Hrvatje Članek sklepa s klicom, kateremu se pridružujemo z vsega srca: Bodimo složni!

— **Potres.** Včeraj (torek) zjutraj ob ½ 4 zjutraj čutiti je bil v Ljubljani in okolici kratek, precej močan potres z le enim blizo sekunde trajajočem krepkem sunkom prihajajočem z zahoda proti jugo izhodu.

— **Notarski kandidat** g R. Bežek je prestal minulo soboto notarski izpit v Gradcu s prav dobrim uspehom.

— **Nesreča v cerkvi.** Ko se je danes v nunski cerkvi v Ljubljani zbrala šolska mladina tamošne dekliške šole k prvi sv. maši na pomoč klicati sv. duha, pride v cerkev blazna ženska, nadleguje najpred duhovnika pred altarjem potem pa se vrne nazaj po cerkvi in razbija tako besno po šolski mladini, da se je ta hipoma gnetla do izhodov ter se je več otrok poškodovalo. Pripoveduje se, da je ena zelo teško poškodovana šolarica že v bolnišnici umrla. Zanesljivo pa se poroča, da umrla ni nobena šolarica Skrbelo se je sicer, da se je umobolna razgrajalka takoj spravila s cerkve, pa prve nesreče zabraniti ni bilo moč.

— **Z Raguze** se brzojavlja, da je tam odpuščen pomožni poštni sluga v ponedeljek na javni cesti ustrelil tamošnjega višjega poštnega oskrbnika Müller-ja, potem pa še sebe. Oba sta mrtva.

— **Poročil** se je v Kranji minulo nedeljo jutro tamošni odvetnik dr. Štempihar, bivši deželno-zborski stenograf z gospico Ano Jugovic-evo, najmlajšo hčerko bivšega deželnega in državnega poslanca Leopold Jugovica. Bog daj srečo v novi zvezi!

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Vojaške vaje, ki so se vršile z dnem 12. t. m. počenši krog Belovar-a, zbudile so pozornost političnih in vojaških krogov in so pri cesarju proizročile izredno gorko priznanje za vojaštvo in posebno za poveljništvo. Važna dogodba tega tedna je shod grof Kalnoky-jev s knezom Bismarkom, in pa Bismarkov shod z Ruskim poslanikom grof Šuvalov-om. — Pričakovati je, da bode ta shod ali izhodnemu vprašanju pomagal za korak naprej in s tem zagotovil daljni obstanek svetovnega miru, ali pa vsaj v izhodno vprašanje in pa razmere med Avstrijo-Nemško in Rusko spravil v večjo jasnost.

Glede pričetka državnega zbora trdi se vedno v soglasji s prvotnimi poročili, da se prične v času od 10. do 20. oktobra.

Prihod našega nadvojvoda Albrechta na Nemško, kamor se je podal k velikim vojaškim vajam, slavili so nemski listi z izredno laskavostjo. Mnogo listov se ve da, se je spominjalo zmagovalca pri Kustoci z onega leta, ko je Nemška vojna preplavila avstrijske dežele doli do bregov Donave.

Česko. — Minula nedelja bila je zelo pomenljiva za politično življenje v Čehih. Shod zaupnih mož češkega naroda, sklican po dr. Riegerju, vršil se je zelo častno.

Mladočehi prizadevali so si zabraniti vdeležbo pri shodu, in prvič so propadli glede tega, ker došlo je toliko zaupnih veljavnih mož, da niso našli prostora v meščanski Besedi, odpreti so se morale gostom tudi galerije. Pri shodu govorili so: dr. Rieger, profesor Kvičala, profesor Braf, vodja Taner, dalje zopet dr. Rieger, ki je pred prečital telegrame, moravskih deželnih poslancev in pa telegram došli iz Ljubljane od slovenskih državnih in deželnih poslancev.

Konečno predlaga župan Plzenški Hauška izjavo, v kateri se češkim poslancem v deželnem in državnem zboru za njihovo delovanje v blagor dežele, izreka priznanje in zaslužena hvala; dalje se izreka, da zna razpor v narodu postati zanj poguben, narodu samemu je naloga zašle uporne z odločno svojo voljo spraviti na pravo pot. Vsakemu rodoljubu je dolžnost to prizadevanje podpirati in pričakuje se, da bodo to prizadevanje podperali tudi oni krogi, ki imajo nalogo pravico varovati in braniti.

Ko so za predlagateljem Hauškom, govorili še nekateri kmetijski deležniki shoda, bila je resolucija sprejeta soglasno z sijajnem čestitanjem za Riegerja. — Zborovanje je trajalo dopoludne do $^1/_2$1, potem pa se je nadaljevalo še popoludne. O vtisu telegramov moravskih in slovenskih poslancev do shoda piše „Politik“:

„Po zasluženji napravile ste izjavi kongresu došle od moravskih in slovenskih poslancev — velikanski vtis. V njih izrečena sodba o politiki „Češkega kluba“ je gotovo nepristranska pristojna in se je v shodu kot taka potrdila.

Nemška. — Grof Herbert Bismark bode cesarja spremljal na njegovim potovanji v Avstrijo in Italijo ter bode pri tem, ako treba, namestoval svojega očeta kneza Bismarka. Pri včerašnjem sostanku grofa Kalnoky-ja s knezom Bismark om vršili so se neki tudi trgovinski razgovori. Imenovanje konservativnega finančnega ministra Maltzahn-Gulz osupnilo je liberalne kroge in sploh se sodi, da je to imenovanje po vsem v duhu sedajnega cesarja, čegar misli ta minister naj bolje izraza.

Ogerska. — Po zadnji avdijenci Tiszovi pri cesarju v Gödölö se misli, da se bode grof Albin Czaky imenoval za naučnega ministra.

Ruska. — Čuje se, da je za zadnje dni mesca septembra odločena velika revija ruskega vojnega brodovja v Črnem morji.

Žitna cena

v Ljubljani 15. septembra 1888.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 95 kr. — banašk. 7 gold. 32 kr. — turšice 5 gold. 70 kr. — soršice 5 gold. 75 kr. — rži 5 gold. 30 kr. — ječmena 3 gold. 10 kr. — ovsa 4 gold. — kr. — ajde 5 gold. 60 kr. — ovsa 2 gold. 44 kr. — Krompir 2 gold. 05 kr. 100 kilogramov.

V Kranji 17. septembra.

Hektoliter: Pšenica 6 gold. 18 kr. — Rrž 4 gold. 55 kr. — Oves 2 gold. 60 kr. — Turšica 4 gold. 54 kr. — Ječmen 1 gold. 22 kr. — Ajda 4 gold. 22 kr. — Slama 100 kilogr. 1 gold. 60 kr. — Seno 2 gold. — kr. — Špeh 1 kilogr. 44 kr.

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki.